
Saksnummer:
26-002932ASK-GULA/AVD1

Oslo, 09.02.2026
2025-0796

Begjæring om partshjelp til Gulating lagmannsrett

Ankende part nr. 1: Norges Naturvernforbund
Mariboës gate 8
0183 Oslo

Prosessfullmektig: Advokat Asle Bjelland
CMS Kluge Advokatfirma AS
Postboks 1548 Vika
0117 Oslo

Ankende part nr. 2: Natur og Ungdom
Torggata 34
0183 Oslo

Prosessfullmektig: Advokat Amund Noss
CMS Kluge Advokatfirma AS
Postboks 1548 Vika
0117 Oslo

Ankemotpart: Engebø Rutil and Garnet AS
v/ styrets leder Finn Ivar Marum
Postboks 1
6806 Naustdal

Prosessfullmektig: Advokat Thomas S. Farhang
Kvale Advokatfirma DA
Postboks 1752 Vika
0122 Oslo

REGJERINGSADVOKATEN

Rettslig medhjelper: Advokat Marie Agerup Kildahl S.a.

**Partshjelp for
ankemotparten:** Staten v/ Nærings- og fiskeridepartementet
Staten v/ Klima- og miljødepartementet
Postboks 8090 Dep, 0032 Oslo

Prosessfullmektig: Regjeringsadvokaten v/advokat Karen Mellingen
Postboks 8012 Dep, 0030 Oslo

1 BEGJÆRING OM PARTSHJELP

Staten begjærer partshjelp for ankemotparten Engebø Rutile and Garnet AS, jf tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav a. Som kjent opptrådte staten også som partshjelper for tingretten, og fra begjæringen om partshjelp 30.09.2025 hitsettes:

«Partshjelp etter bestemmelsen skal tillates for «den som har et reelt behov begrunnet i egen rettsstilling for at den ene parten vinner». Formålet med regelen er at «den som berøres rettslig av avgjørelsen, også skal ha mulighet til å påvirke behandlingen og bidra til en materielt riktig avgjørelse», se Ot.prp. nr.51 (2004-2005) side 242. I Rt-2014-6 avsnitt 6 er det sagt at «det er tilstrekkelig for å tillate partshjelp at domsutfallet kan få direkte faktisk betydning for partshjelperens rettigheter eller plikter». At staten kan være partshjelper etter bestemmelsen følger av LG-2016-179-1 og LH-2024-154186-1 med videre henvisninger. I TJARE-2020-42262 var staten partshjelp i forføyningssak om stans av anleggsarbeider ved bygging av vindkraftverk. Staten var også partshjelp for Høyesterett i saken om rettighetene til Engebø-forekomsten, se HR-2023-1199-U hvor partshjelp ble akseptert under henvisning til «at staten har en interesse i at «statens mineraler» faktisk også utnyttes».

Begjæringen er begrunnet i at tillatelser av stor samfunnsmessig betydning anføres å være ugyldige. De organ som har fattet et vedtak, er normalt nærmest til å belyse spørsmål om vedtakets gyldighet, sml. tvisteloven § 1-5. Utfallet av forføyningssaken har stor betydning for staten på mange nivå. Overordnet vil en stans av deponeringen motvirke de samfunnshensyn som begrunner tillatelsene. En stans kan i verste fall lede til varig nedleggelse av anlegget, som gjør at målsetningene om å sikre tilgang på titanråstoff og økning av arbeidsplasser i basisnæringene i distriktet ikke vil nås. En stans i en periode vil lede til forsinkelse og reduksjon i oppfyllelsen av de samfunnsmessige målsetningene. Organisasjonene ber om en forføyning som skal gjelde i tiden *etter* en eventuell fremtidig rettskraftig dom om ugyldighet i gyldighetssøksmålet anlagt av organisasjonene som staten er part i, og en slik forføyning vil potensielt kunne gripe inn i forvaltningens mulighet til å avklare eventuell ugyldighetsvirkning av en dom.

Det vil i et senere prosesskriv redegjøres nærmere for statens syn på spørsmålene i saken som er av særlig betydning for staten. Staten vil ikke kreve sakskostnader.»

Organisasjonene hadde ikke innvendinger til partshjelp for tingretten. Staten krever heller ikke kostnader for lagmannsretten.

Staten innga prosesskriv 09.10.2025 om statens syn på noen hovedspørsmål i forføyningssaken. Argumentasjonen fastholdes, og gjentas ikke fullt ut her.

2 AD. HOVEDKRAVET, FORFØYNINGSKRAVET OG UTSETTELSE

I lagmannsrettens kjennelse av 04.02.2026 heter det på s. 8:

Miljøorganisasjonenes hovedkrav er at ERG ikke har rett til å deponere gruveavfall i Førdefjorden. Som grunnlaget for hovedkravet gjøres det gjeldende at det etter en prejudisiell vurdering er sannsynlig at eksisterende utslippstillatelse er ugyldig som følge av materiell kompetansemangel og må oppheves.

Det er sikker rett at domstolene kan kjenne vedtak ugyldig, men det er noe uklart hva det siktes til med at domstolene kan «oppheve» vedtak. Staten oppfatter at organisasjonene hevder at tillatelsene til Engebø-prosjektet er sk. «nulliteter», og at denne karakteristikken innebærer at den pågående driften er ulovlig. Staten anfører at vedtakene er gyldige, og at det uansett ikke foreligger feil som innebærer at driften er ulovlig/at vedtakene er nulliteter.

Når det gjelder betegnelsen «materiell kompetansemangel» presiseres det at organisasjonene ikke gjør gjeldende at vannforskriften/vanndirektivet innebærer et absolutt forbud mot sjødeponi av restmasser, og det anførte hovedkravet er ikke et krav om dom for at sjødeponi som sådan er ulovlig. Det er uklart for staten om organisasjonene hevder at den deponeringen som har skjedd hittil innebærer at tilstanden i vannforekomsten Førdefjorden Ytre er forringet slik at den ikke lenger er «minst god økologisk og god kjemisk tilstand», jf vannforskriften § 4. Staten har ikke vurdert nøyaktig hvor mye av fjordbunnen som må berøres for at tilstanden forringes, men i prosesskriv til tingretten 09.10.2025 la staten i alle fall til grunn:

«Bunnarealet som vil tildekkes av avgangsmasser de kommende 6-12 måneder vil også være svært begrenset. Samlet sett vil ikke dette medføre en forringelse av vannforekomsten, eller irreversible effekter på artsmangfoldet i vannforekomsten. (uth. her)

I ankeerklæringen fra organisasjonene 09.12.2025 heter det på s 18:

Dersom staten vil opptre som partshjelper for lagmannsretten, bes det om at staten allerede i erklæringen om partshjelp avklarer om forvaltningen umiddelbart vil suspendere tillatelsene dersom anken forkastes.

Her siktes det til statens anke som skal behandles i Høyesterett i ankeforhandling fra 27.04.2026. Det generelle standpunktet er at virkningen av en rettskraftig dom på ugyldighet vil avhenge av hvilken ugyldighetsgrunn domspremissene viser til. Dersom det etterlyses ytterligere utredninger eller begrunnelse før det kan fattes nye vedtak som enten opprettholder tillatelsene eller trekker disse tilbake, er det etter norsk rett ingen *plikt* til å suspendere tillatelsene. Om det er *adgang* til å suspendere tillatelsene, vil måtte vurderes.

Betegnelsen materiell kompetansemangel er ikke *avgjørende* for rettsstillingen etter en rettskraftig dom på ugyldighet. Eksempelvis ble tillatelsene som ble vurdert som ugyldige pga. brudd på FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 i HR-2021-1975-S *Fosen* ble verken suspendert eller endret, og reparasjon skjedde ved avtale. Det er antatt i teori og praksis at vedtak kan lide av feil som innebærer at vedtakene anses som nulliteter, men EU-domstolen har så vidt staten kan se aldri sagt at vedtak i strid med miljødirektiver automatisk er *void ab initio*. Hva som ev. vil være et effektivt rettsmiddel ved ev. EØS-brudd i dette tilfelle, kan staten ikke forskuttere før en ev. rettskraftig dom på ugyldighet på grunn av direktivstrid foreligger. På generelt grunnlag må det antas at det er mindre aktuelt å suspendere deponering som går klar av forringelsesforbudet, enn

deponering som innebærer at tilstanden i forekomsten ikke er «god». Det kan også få betydning hvorvidt det i Høyesteretts dom er avklart eller ikke om det foreligger «overriding public interest».

Forføyningssaken dreier seg ikke om å sikre et krav på ugyldighet *frem til* avgjørelsen fra Høyesterett dette halvåret om ugyldighetskravet foreligger. Saken dreier seg reelt sett om at domstolene på forhånd skal gjøre den vurderingen overfor ERG som ellers ligger til forvaltningen dersom er vedtak ved rettskraftig dom blir kjent ugyldig. Staten stiller spørsmål ved om herværende sak bør utsettes/stanses inntil Høyesteretts avgjørelse foreligger. Dersom statens anke i gyldighetssøksmålet fører frem, vil *kostnadene* til ankebehandling i denne forføyningssaken langt på vei være forgjeves.¹ Dersom anken ikke fører frem, vil en rettskraftig dom som avklarer hva som ev. er feil med vedtaket *gi grunnlag* for å vurdere hva ugyldighetsvirkningen er i dette tilfellet. Forvaltningen vil gjøre denne vurderingen på vanlig måte, og saken kan ev. vurderes av lagmannsretten dersom organisasjonene ikke skulle være tilfreds med forvaltningens vurdering. I tillegg kommer at tilstanden i fjorden i alle fall *ikke vil forringes* fra «god» tilstand i vanndirektivets forstand neste halvår.

Dette er selvsagt et argument for at det nå ikke foreligger sikringsgrunn, men kan også tilsi at det er hensiktsmessig å omberamme og/eller stanse saken, jf tvisteloven § 32-2 som viser til tvisteloven § 16-8. Stansing etter tvisteloven § 16-18 (1) og alternativet «dersom utfallet helt eller delvis avhenger av et rettsforhold som vil bli bindende avgjort i en annen sak» er oppfylt, men dette alternativet krever også begjæring fra en part. Stansing etter tvisteloven § 16-18 (2) kan retten vurdere av eget tiltak.

I begjæringen av 26.08.2025 omtales en prosess etter en dom på ugyldighet slik av organisasjonene selv på s. 25:

En slik saksbehandling vil kreve utredning av en rekke komplekse spørsmål, herunder holdbarheten av «forsyningshensynet» i dette konkrete tilfellet, oppdatert kunnskap om deponeringens skadevirkninger på livet i Førdefjorden, og muligheten til gruvedrift uten sjødeponi. Det er et krav at offentligheten får anledning til medvirkning. Man står således i så fall overfor en langvarig saksbehandling.

Staten kan ikke tiltre dette, men organisasjonenes langvarige tidsperspektiv på forføyningen tilsier at noen måneders utsettelse er forsvarlig.

• • •

Oslo, 09.02.2026

REGJERINGSADVOKATEN

Karen Mellingen
advokat

¹ Merk også at partene er svært uenige om sakskostnadsspørsmål i forføyningssaken.